

Вініченко Алла Анатоліївна,
кандидат історичних наук, доцент кафедри
управління навчальними закладами
та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»,
Сергієнко Анатолій Дмитрович,
директор професійно-технічного училища № 46
с. Лазірки Полтавської області

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Анотація. У статті розглядаються особливості виховання сучасної молоді професійно-технічних навчальних закладів в умовах суспільних трансформацій.

Визначено, що сучасні ціннісні орієнтації молодого покоління — це одна з найактуальніших проблем виховного процесу в системі освіти, зокрема професійно-технічної. Наслідком суспільних трансформацій стає світоглядна індиферентність, пасивність, втрата ідеалів, відчуженість і непорозуміння зі старшим поколінням.

З'ясовано, що виховний процес потребує цілеспрямованості та єдності принципів на всіх рівнях освіти, які у професійно-технічному навчальному закладі залежать від особливостей контингенту учнів.

Ключові слова: виховання, молодь, цінності, професійно-технічна освіта, трансформація, учитель, вихованці.

Виниченко Алла Анатольевна,
Сергиенко Анатолий Дмитриевич

ОСОБЕННОСТИ ВОСПИТАНИЯ МОЛОДЕЖИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ОБЩЕСТВЕННЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ

Аннотация. В статье рассматриваются особенности воспитания современной молодежи профессионально-технических учебных заведений в условиях общественных трансформаций.

Определено, что современные ценностные ориентации молодого поколения — это одна из наиболее актуальных проблем воспитательного процесса в системе образования, в том числе и профессионально-технического. Следствием общественных трансформаций становится мировоззренческая индифферентность, пассивность, потеря идеалов, отчужденность и трение со старшим поколением.

Выяснено, что воспитательный процесс нуждается в целенаправленности и единстве принципов на всех уровнях образования, которые в профессионально-техническом учебном заведении зависят от особенностей контингента учеников.

Ключевые слова: *воспитание, молодежь, ценности, профессионально-техническое образование, трансформация, учитель, воспитанники.*

**Alla Vinichenko,
Anatoliy Sergienko**

PECULIARITIES OF THE YOUTH EDUCATION AT VOCATIONAL SCHOOLS IN THE CONDITIONS OF SOCIAL TRANSFORMATIONS

Abstract. *This article deals with the peculiarities of the youth education at vocational schools in the conditions of social transformations.*

Determined that modern preferences of values of the younger generation is one of the most actual problems in the educational system including the vocational one. Consequences of social transformations are indifference of views, passivity, loss of ideals, alienation and misunderstanding the older generation.

It was found that the educational process requires attention and unity of principles at all levels of education. Principles of educational process depends on the characteristics of a contingent of students in a vocational school.

Keywords: *education, youth, values, vocational education, transformations, teachers, students.*

Постановка проблеми

У соціальних та культурних змінах, що відбуваються в українському суспільстві, актуальними є процеси формування світоглядних орієнтирів, ціннісних орієнтацій молоді, які пов'язані з економічними та політичними подіями в країні. Відповідно за цих умов істотних змін зазнали суспільні ідеали, життєві цілі й цінності, прагнення та інтереси людей. Як наслідок — поглибилася різниця життєвих цілей між представниками старшого і молодшого поколінь, що часто породжує непорозуміння між ними.

Актуальність проблеми дослідження. У цьому контексті особливу увагу слід приділяти саме вихованню як процесу, що впливає на збереження життєвої наступності між минулим і прийдешніми поколіннями в умовах реального життя на конкретному історичному етапі з метою цілеспрямованого формування цілісної особистості. Актуальність процесу виховання молодого покоління можна визначити як вибір людиною певних матеріальних і духовних цінностей як об'єктів, що визначають її цілеспрямовану життєдіяльність, весь спосіб життя поза часовими обмеженнями. Оскільки в ціннісних орієнтаціях акумулюється життєвий досвід людей, вони є своєрідним індикатором ієрархії переваг, які людина визначає у процесі своєї життєдіяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

«Виховання» — це головне родові поняття педагогіки як емпіричної і теоретичної науки, від якого походять видові категорії: педагогічна діяльність, цілісний педагогічний процес, освіта і навчання, саморозвиток особистості.

Значний внесок у розроблення теорії і практики виховання зробили К. Ушинський, В. Сухомлинський, А. Макаренко^{10;9;7}. Проблема виховання, як цілеспрямований процес формування особистості в різних напрямках, досліджувалася С. Гончаренком, Б. Кобзарем, З. Курлянд, В. Лозовою та ін.

Питання виховання цінностей не залишилося без уваги у працях науковців, серед яких І. Бех, М. Головатий, Г. Дубчак, В. Козаков, М. Пірен, П. Таланчук та ін. Однак проблема виховного процесу в контексті суспільних змін, реформування системи освіти та професійної освіти зокрема потребує особливої уваги.

Виклад основного матеріалу

Становлення в Україні якісно нової системи освіти здійснюється в умовах різкого загострення виховних проблем, посилення негативних явищ у освітньому середовищі. Як свідчать соціологічні та психолого-педагогічні дослідження, у значній частині молоді спостерігаються світоглядна індиферентність, пасивність, втрата ідеалів, відчуженість до старшого покоління. Відбувається нехтування освітою, професійною кваліфікацією, значний спад інтересу учнів до культури, мистецтва, літератури, духовних цінностей.

Причини цього містяться, передусім, в економічній нестабільності і духовному розладі сучасного українського суспільства, зниженні життєвого рівня переважної частини населення.

У педагогічній літературі можна зустріти багато цікавих матеріалів, що містять аналіз проблем виховання, його сутності та змісту в нових суспільно-політичних та соціально-економічних умовах. Однак сутність самого виховання, як найважливішого завдання системи освіти, залишається незмінною і набуває своїх особливостей у трансформаційних умовах.

Під самим поняттям «трансформація» вбачається стан переходу від того, чого вже не існує, до того, що може з'явитися за певних умов чи повинно обов'язково існувати. Це здобуття суспільством нових рис, які є актуальними для певного історичного етапу. Це особливий стан суспільства, коли воно перебуває в процесі модифікацій, зі структурою, що постійно змінюється. Перехід немає чітко визначених часових меж, тобто він не має ні чіткого початку, ні чіткого кінця¹¹.

Однією з важливих соціальних рушійних сил трансформацій суспільства є молодь. У різні історичні епохи вікові межі молодості істотно різнилися в традиційних і постіндустріальних суспільствах у зв'язку із процесом акселерації. У

¹⁰ Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання: спроба педагогічної антропології / К. Д. Ушинський // Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори: в 2-х т. — К. : Рад. шк., 1983.

⁹ Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори в 5 т. — К. : Рад. шк., 1979. — Т. 2. — С. 159–416.

⁷ Макаренко А. С. Изобразительные произведения: в 3-х т. / А. С. Макаренко ; ред. кол. : Н. Д. Ярмаченко [и др.]. — К. : Рад. шк., 1985.

¹¹ Целякова О. М. Соціально-культурна трансформація сучасного українського соціуму / О. М. Целякова // Гуманітарний вісник ЗДІА. — 2015. — № 62. — С. 50–64.

соціології найчастіше нижня вікова межа визначається між 14–16, а верхня – між 25–29 роками. Особливістю цієї фази розвитку людини є постійна детермінація світоглядних установок, активне формування ціннісних орієнтацій індивіда. Як носій величезного інтелектуального потенціалу, особливих здібностей до творчості, молодь є прискорювачем упровадження в практику нових ідей, ініціатив, нових форм життя, оскільки за природою вона є ворогом консерватизму. Цінність молодості у сучасному світі збільшується і через збільшення термінів освіти, професійної підготовки, необхідної в умовах науково-технічної революції⁸.

Сучасне молоде покоління спрямоване здебільшого на систему матеріальних цінностей, у якій мінімально значущими є справедливість, духовність, патріотизм, гуманізм, моральність. це пояснюється переходом нашої країни до ринкової економіки, під дією спрямованості держави модернізувати і реформувати всю колишню соціальну структуру, соціальні інститути.

Матеріалізація поглядів сприяє скептично-нігілістичному ставленню до законів, владних структур, правових норм і моралі. Таке ставлення пов'язане ще з нестійкою системою цінностей і спиранням на власний життєвий досвід⁶.

Тому саме навчальним закладам, зокрема професійно-технічного спрямування, надається особливе значення щодо виховної роботи серед учнів.

Педагогічна теорія і практика освітньої діяльності значною мірою орієнтуються на професійне навчання молоді і на традиційне виховання, яке ґрунтується на загальнолюдських цінностях.

Якщо тлумачити поняття «вихователь» у широкому його сенсі, то воно здебільшого трактується як «той, що виховує, наставляє, радить»². Воно стосується батьків, старших членів родини, учителів, педагогів ВНЗ та інших, хто сприяє формуванню особистості завдяки безпосередньому впливу на неї.

Відповідно «вихованець» сприймається як той, кого виховують, наставляють, підтримують у процесі формування світогляду, конкретних якостей, рис характеру тощо. Вихователь і вихованець співпрацюють, підтримують взаємини, побудовані на довірі, дотримуються певних етичних норм у спілкуванні тощо.

Як зазначає відомий учений-педагог академік С. Гончаренко, виховання — це «процес цілеспрямованого, систематичного формування особистості, зумовлений законами суспільного розвитку, дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів. У широкому розумінні виховання — це вся сума впливів на психіку людини, спрямована на підготовку її до активної участі у виробничому, громадському й культурному житті суспільства». Автор підкреслює, що «сюди входить як спеціально організований вплив виховних закладів, так і соціально-економічні

⁸ Савчук О. В. Динаміка ціннісних орієнтацій української молоді [електронний ресурс] / О. В. Савчук. — Режим доступу : file:///G:/Кафедра/конф.26.05.16%20р.%20Бонд.-Луш/actprob16_60-67.pdf

⁶ Лебідь І. Цінності як категорія педагогічного дослідження / І. Лебідь // Рідна школа. — 2006. — № 2. — С. 15–17.

² Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання / С. Г. Карпенчук. — К. : Вища шк., 1997. — 304 с.

умови, що діють певною мірою стихійно. У вузькому розумінні слова «виховання» є планомірним впливом батьків та освітнього закладу на вихованця». Учений акцентує увагу на тому, що «метою виховання є сприяння розвитку у вихованця виявленого обдарування чи стримання якихось задатків відповідно до мети («ідеал виховання»)¹.

Таким чином, за традиційного підходу виховний процес сприймається і здійснюється як моносуб'єктивний. Виховання ж загалом розглядається як спеціально організований педагогічний вплив на особистість дитини. Це визначення відображає діяльність вихователя, тобто тільки зовнішній бік виховного процесу. Якщо ж процес виховання трактувати як закономірну неперервну і послідовну зміну моментів розвитку суб'єктів³, що взаємодіють, то його можна розглядати як соціально-особистісне явище, в якому і педагог, і вихованець виступають суб'єктами педагогічно доцільної й морально-етичної взаємодії на рівні співробітництва і співтворчості.

Складність виховного процесу потребує, щоб його цілеспрямована організація здійснювалася на основі єдиних принципів, яких повинні дотримуватися кожна школа і кожен вихователь.

Цілеспрямованість виховання. Передбачає спрямування виховної роботи на досягнення основної мети — всебічно сприяти зростанню розвиненої особистості, підготовці її до свідомої активної трудової діяльності. Реалізується цей принцип за умови підпорядкованості виховної роботи загальній меті, знання цієї мети вихователями і вихованцями, недопущення стихійності у вихованні, наявності перспективи, проектування рівня вихованості особистості відповідно до запланованої мети.

Зв'язок виховання з життям. Його суть полягає в тому, що виховна діяльність школи має орієнтувати учнів на те, що вони повинні жити життям суспільства, брати посильну участь у ньому вже за шкільною партою і готуватися до трудової діяльності. Реалізація цього принципу передбачає використання у виховній роботі краєзнавчого матеріалу, систематичне ознайомлення учнів із суспільно-політичними подіями в країні, залучення їх до участі в громадській роботі.

Долучаючись до активного життя, школярі засвоюють досвід старших поколінь, можуть і повинні брати посильну участь у процесі державотворення. Завдяки цьому в них формується психологічна, моральна і практична готовність до самостійного суспільного життя й діяльності.

Єдність свідомості та поведінки у вихованні. Поведінка людини — це її свідомість у дії. Виховання такої єдності свідомості — складний і суперечливий

¹ Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. — К. : Либідь, 1997. — 376 с. — С. 53.

³ Киричук О. В. Основні принципи і структура організації виховного процесу в школі / О. В. Киричук // Рідна школа. — 1991. — № 12. — С. 24–27.

процес, оскільки формування навичок правильної поведінки є набагато складнішим процесом, ніж виховання свідомості. Для подолання цієї суперечності необхідне правильне співвідношення методів формування свідомості та суспільної поведінки, запобігання відхиленням у них, вироблення в учнів несприйнятливості до будь-яких негативних впливів, готовності боротися з ними.

Виховання в праці. В основі цього принципу — ідея, що формування особистості безпосередньо залежить від її діяльності, від особистої участі в праці. Цей принцип спирається і на таку психологічну якість, як прагнення дитини до активної діяльності. Реалізується за умови усвідомлення учнями, що праця — єдине джерело задоволення матеріальних і духовних потреб, чинник усебічного розвитку особистості, сумлінне ставлення до неї — важлива позитивна риса.

Комплексний підхід у вихованні. Ґрунтується на діалектичній взаємозалежності педагогічних явищ і процесів. Втілення його в життя передбачає: єдність мети, завдань і змісту виховання; єдність форм, методів і прийомів виховання; єдність виховних впливів школи, сім'ї, громадськості, засобів масової інформації, вулиці; врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; єдність виховання і самовиховання; постійне вивчення рівня вихованості учня і коригування виховної роботи⁵.

Інформатизація суспільства призводить до відмови від цінностей, що формувалися протягом поколінь, зміни моральних норм поведінки, характеризується наслідуванням іноземних форм культури. Саме такі досить негативні наслідки сприяють виробленню нових поглядів і підходів до вибору самостійного шляху розвитку.

Безпосередньо професійно-технічна освіта забезпечує реалізацію потреб молоді в оволодінні робітничими і обслуговуючими професіями, спеціальностями, кваліфікацією відповідно до інтересів, здібностей, нахилів, стану здоров'я кожної молодої людини; виховує молодих громадян нової формації, які володіють професією, є конкурентоспроможними на ринку праці, оволоділи знаннями, уміннями, ціннісними орієнтаціями, необхідними для відповідальної і компетентної участі в житті країни.

Складовою цілісного освітнього процесу у цих закладах є професійне виховання, яке є основою формування і розвитку професійної культури учнів, їхньої підготовки до активної трудової діяльності та суспільного життя. З огляду на прагнення України інтегруватися в європейський ринок праці, метою професійного виховання є формування особистості фахівця, розвиток його професійних якостей, потреби в продуктивній праці, поваги до людей праці, професійної етики, комунікативності, мобільності, здатності працювати «в команді»; особистої ерудиції, здорової амбітності, професійної компетентності, культури праці,

⁵ Крухмалев А. Е. Современный воспитательный процесс: состояние и проблемы («круглый стол») / А. Е. Крухмалев, Н. Поздняков // Социологические исследования. — 2005. — № 4. — С. 41–52.

відповідальності, почуття власної гідності, творчої професійної спрямованості, підприємливості й самодостатності.

До професійного виховання належить також формування мотивів професійної діяльності на основі переходу соціальних і професійних вимог у систему ціннісних орієнтацій, активності особистості; формування професійного обов'язку, свідомого ставлення до вимог і моральних засад, що висувуються суспільством. В умовах сучасної України професійне виховання стає провідною ланкою у системі професійної підготовки, формування професійної свідомості майбутніх фахівців.

На організацію виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі суттєво впливає особливість контингенту учнів, які здобувають професійну освіту, а саме:

1. *Професійний принцип* комплектування навчальних груп (на відміну від територіально-вікового принципу комплектування класів середньої загальноосвітньої школи). Через територіальну незв'язаність місця навчання і місця проживання часом важко налагодити контакти з родиною учня. Унаслідок цього спостерігаються: відсутність інформації про умови становлення особистості учня, методи його виховання, відірваність від родини під час проживання в гуртожитку. Адже відомо, що виховний вплив на особистість і її розвиток, формування індивідуальних якостей має рід, родинні стосунки.

Поняття «рід», за Іваном Огієнком, означає «рідня, родина, плем'я». Щоб здійснювати виховання учня, формувати з нього майбутнього спеціаліста, потрібно знати хоча б найсуттєвіші дані про його родину, оскільки родинний вплив є досить сильним і залишається таким протягом життя.

2. *Мотиви надходження на навчання* в училище найчастіше зовсім не пов'язані з отриманням професії, за якою здійснюється навчання. Як наслідок, спостерігаються відсутність інтересу до професії, бажання опанувати саме цю професію, через відсутність подальших життєвих планів, пов'язаних з професією. Унаслідок цього за три роки навчання може виникнути стійка байдужість не тільки до навчання, а й до праці взагалі.

3. На навчання в ПТУ найчастіше *приходять учні, інтереси яких у школі не проявилися* чи не були виявлені їхніми учителями. Тому соціалізація цієї частини контингенту учнів ускладнюється. Вона не змогла закінчитися в школі й ускладнюється в ПТУ, оскільки відсутність стійких інтересів унеможливує протікання процесу входження в суспільство соціально значущими шляхами. Ця група учнів за умови відсутності в них інтересу й успіхів у навчанні має потенційну загрозу асоціальної поведінки, тому що таку поведінку вони нерідко розглядають як єдино можливий спосіб соціалізації.

4. Частиною контингенту учнів ПТУ становлять *учні з відхиленнями в поведінці*, яких можна охарактеризувати як «педагогічний брак». Якщо в шкільному класі

таких 3–5 учнів, то через специфіку тієї чи іншої професії чи місця розташування ПТУ з них може бути сформовано всю навчальну групу. Тому в цій ситуації доцільно застосовувати поняття «перевиховання». Воно усвідомлюється як «здійснення системи ефективних педагогічних заходів, спрямованих на переорієнтацію небажаних поглядів і установок, що склалися в дитини, на виправлення тих якостей і звичок, які суперечать нормам і вимогам суспільства».

5. У навчальній групі професійно-технічного училища зібрано *учнів з різних шкіл*, з якими працювали вчителі, що представляють різні наукові школи виховання, що знаходило вираження в методах виховання, які застосовувалися. Наслідком цього фактора є неоднозначне ставлення учнів до членів педагогічного колективу (і до дорослих узагалі), дисципліни, товаришів по групі, до самих себе тощо⁴.

Основними напрямками виховної діяльності професійно-технічних навчальних закладів є:

- інтелектуалізація професійно-технічної освіти, урахування наукових досягнень у різних галузях економіки, еколого-культурологічний підхід до її здійснення;
- розвиток творчих можливостей і здібностей учнів;
- формування в учнівських колективах розуміння престижності праці, підвищення ролі робітничих професій, розуміння їх значення в особистісному розвитку та місця у соціально-економічному розвитку держави;
- збереження національної культури, традицій та звичаїв народів, що проживають в Україні, підтримка почуття національної самосвідомості у поєднанні з розумінням місця і ролі свого народу і країни в розвитку світової культури;
- створення умов для формування моральної свідомості, позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, громадянської позиції, виховання патріотизму майбутніх фахівців;
- розвиток культури міжетнічних і міжособистісних стосунків учнів.

На сучасному етапі розвитку професійно-технічної освіти увага органів державної влади, педагогічних колективів спрямовується на:

- розвиток демократичного і толерантного стилю керівництва виховним процесом; підвищення соціального статусу виховання у системі професійно-технічної освіти;
- забезпечення взаємодії професійно-технічних навчальних закладів з усіма соціальними інститутами, відповідальними за виховання;
- посилення взаємозв'язку сім'ї і педагогічних колективів професійно-технічних навчальних закладів;
- активне впровадження новітніх виховних форм і методів у педагогічну практику;

⁴ Красильникова Г. В. Професійна педагогіка [електронний ресурс] / Г. В. Красильникова. — Режим доступу : http://lubbook.net/book_303.html

- створення системи психолого-педагогічної, медико-соціальної адаптації і реабілітації учнівської молоді;
- сприяння розвитку системи учнівського самоврядування, самодіяльної технічної, художньої творчості, створення різноманітних громадських учнівських об'єднань;
- профілактику і подолання негативних явищ в учнівському середовищі; гуманізацію взаємин між суб'єктами навчально-виховного процесу; розвиток учнів за інтересами, забезпечення їхніх потреб в особистісній, професійній самореалізації. Молодь не тільки «відповідає» на виклики дійсності, а й творить, конструює саму дійсність. Розширення меж соціальної свободи молоді розглядається як найважливіше завоювання, але в умовах невизначеності, що зростає, практичного зникнення «культури гарантій» саме свобода вибору стає найвищою цінністю (метацінністю), яка визначає умови доступу до решти цінностей. Ціннісні орієнтації молоді людини є гнучким і постійно коригованим зв'язком між особистістю і суспільством. «Будучи пригніченим, народ втрачає довіру до високих цінностей» (Ф. Іскандер), оскільки в ландшафтах буття відбуваються складні метаморфози.

Отже, цінності завжди існують і видозмінюються, оскільки змінюються цілі покоління людей, наслідуючи і позитивний, і негативний досвід своїх попередників. Система цінностей у суспільстві, їх характер та особливості є своєрідним орієнтиром для формування світогляду, духовності молоді людини, а бажання оволодіти ними – то найважливіша умова отримання нею життєвого досвіду і її соціалізації.

Висновки

Сучасне трансформаційне суспільство вимагає зміни уявлень про місце людини у світі, її роль і ставлення до цього світу. Адже саме людина є системотвірним фактором сучасного суспільства, його рушійною силою. І залежно від того, створює суспільство умови для реалізації творчих і духовних потенцій молоді людини чи перешкоджає цьому, воно перебуває або у динамічній рівновазі і русі, або у режимі стагнації, деградації і саморуйнування. Саме завдяки світогляду особистість сприймає, осмислює й оцінює навколишній світ як світ свого буття і діяльності. Молодь завжди зазнає зовнішніх впливів, як позитивних, так і негативних, духовна атмосфера суспільства має істотне значення для формування її свідомості та світогляду.

Безпосередньо організація виховного процесу в професійно-технічних навчальних закладах повинна охоплювати весь педагогічний процес, по'єднуючи навчання, різноманітну діяльність і спілкування за межами установи. Виховна робота повинна проводитися зусиллями всіх учасників освітнього процесу: адміністрації, класних керівників, майстрів, учнів і батьків. Унаслідок взаємодії усіх суб'єктів виховного процесу відбувається формування активної особи, що поєднує

моральні якості, творчу індивідуальність, соціальну активність, гуманне ставлення до людей і до всього світу.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі

Цінності і відповідні їм норми є тим культурним кодом, який визначає повсякденну поведінку і регулює взаємини людей, забезпечує раціональність і людяність їхнього способу життя, а отже, життєздатність суспільства. Це актуалізує проблему виховного процесу серед учнівської молоді професійно-технічного навчального закладу, яка набуває виключної актуальності в останні роки. Тому розв'язання цієї проблеми, як підтверджує вітчизняний і світовий досвід, можливе за умови оптимізації управління процесом виховання за допомогою гуманізації освіти, що має забезпечити утвердження пріоритету загальнолюдських цінностей у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. — К. : Либідь, 1997. — 376 с. — С. 53.
2. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання / С. Г. Карпенчук. — К. : Вища шк., 1997. — 304 с.
3. Киричук О. В. Основні принципи і структура організації виховного процесу в школі / О. В. Киричук // Рідна школа. — 1991. — № 12. — С. 24–27.
4. Красильникова Г. В. Професійна педагогіка [електронний ресурс] / Г. В. Красильникова. — Режим доступу : http://lubbook.net/book_303.html
5. Крухмалев А. Е. Современный воспитательный процесс: состояние и проблемы («круглый стол») / А. Е. Крухмалев, Н. Поздняков // Социологические исследования. — 2005. — № 4. — С. 41–52.
6. Лебідь І. Цінності як категорія педагогічного дослідження / І. Лебідь // Рідна школа. — 2006. — № 2. — С. 15–17.
7. Макаренко А. С. Изобразительные произведения: в 3-х т. / А. С. Макаренко ; ред. кол. : Н. Д. Ярмаченко [и др.]. — К. : Рад. шк., 1985.
8. Савчук О. В. Динаміка ціннісних орієнтацій української молоді [електронний ресурс] / О. В. Савчук. — Режим доступу : file:///G:/КАФЕДРА/конф.26.05.16%20р.%20Бонд.-Луш/actprob16_60-67.pdf
9. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори в 5 т. — К. : Рад. шк., 1979. — Т. 2. — С. 159–416.
10. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання: спроба педагогічної антропології / К. Д. Ушинський // Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори: в 2-х т. — К. : Рад. шк., 1983.
11. Целякова О. М. Соціально-культурна трансформація сучасного українського соціуму / О. М. Целякова // Гуманітарний вісник ЗДІА. — 2015. — № 62. — С. 50–64.

**Alla Vinichenko,
Anatoliy Sergienko**

PECULIARITIES OF THE YOUTH EDUCATION AT VOCATIONAL SCHOOLS IN THE CONDITIONS OF SOCIAL TRANSFORMATIONS

Modern preferences of values of the younger generation is one of the most actual problems in the educational system including the vocational one. Consequences of social transformations are indifference of views, passivity, loss of ideals, alienation and misunderstanding the older generation.

The youth is an important social motive power of social transformations. This stage of human development is characterized by constant changes of the notions and active formation of the human value orientations.

The modern younger generation is mainly directed towards the wealth system where justice, spirituality, patriotism, humanism and morality play minimal roles. It is explained that our economy is transforming into the market one under the influence of the government willing to modernize the former social structure, social institutes.

Materialization of the desires promotes skeptical and nihilistic attitude to laws, authorities, legal norms and morality. Such attitude is connected with unstable system of values and relying on experience. That is why exactly educational institutions and especially vocational schools have the great importance in development of educational work with students.

Vocational education includes forming motives of professional activities based on social and professional requirements transforming into preferences of values, on the individual activities, on forming professional duties and conscious attitude to requirements, moral principles advancing by society.

A huge influence on the organization of the educational work in the vocational educational institution has features of the student personnel getting the vocational education, that is to say:

1) a professional principle of compilation study groups. Conditions of personal growth of a student and used educational methods are important to take into consideration, because family and family relationships are known to have educational effect on personality, its development and forming of personal features. That is why it is important to know at least basic information about his family, because the family influence is very strong and stays such during all life;

2) reasons for studying at vocational school often are not connected with receiving a profession according to which studies is going. Consequently there is a lack of interest in the profession, of a desire to learn this profession because of unrelated plans for future life and this kind of profession. As a result during three years of study steady apathy may appear to learning and also to work at all;

3) vocational schools are often visited by students whose interests were not developed at school or were not found by teachers. Socialization of such group of students is rather difficult. This group of students poses a potential threat of antisocial behavior, if it has a lack of interest and success at school, because such behavior is often seen as the only possible way of socialization;

4) the contingent of vocational students includes students with behavioral problems, which can be described as «pedagogical defect». If a school group has 3-5 such kind of students, entire study group can be formed of them because of the nature of a profession or vocational placement. Therefore, it is advisable to use the term «re-education» in this situation;

5) the study group of vocational school consists of students from different schools, whose teachers represented different scientific schools of education, which found the expression in the applied methods of education. The result of this factor is the ambiguous attitude of students to teaching staff (and adults in general), discipline, group mates, themselves, etc.

Consequently, young people are always exposed to external influences, both positive and negative, spiritual atmosphere of society is essential for the formation of consciousness and outlook. The organization of educational process in vocational schools should cover the whole educational process, combining training, various activities and socializing outside the institution. Educational work must be done by efforts of all participants in the educational process: administration, teachers, masters, students and parents. The interaction of all educational processes is the formation of active individuality that combines moral qualities, creative personality, social activism, humane attitude to people and the world.